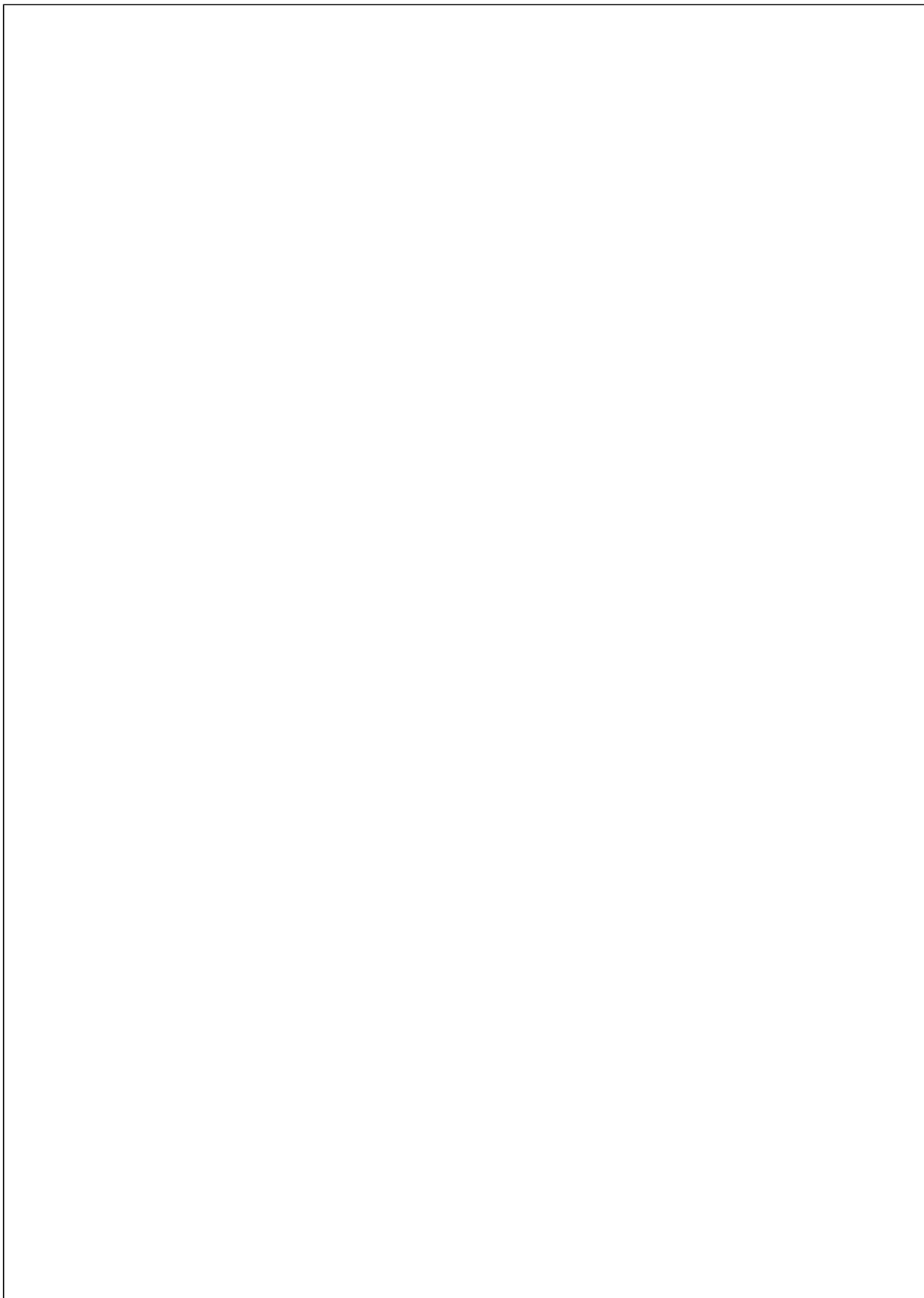

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/170636,W-Sierakowicach-upamietniono-zolnierzy-szwadronu-Zdzislawa-Badochy-Zelaznego.html>
27.02.2026, 22:29

W Sierakowicach upamiętniono żołnierzy szwadronu Zdzisława Badochy „Żelaznego”

18 września 2022 roku w Sierakowicach został odsłonięty pomnik poświęcony żołnierzom 5. szwadronu 5. Wileńskiej Brygady Armii Krajowej, dowodzonego przez ppor. Zdzisława Badochę „Żelaznego”.

18.09.2022

W uroczystości, którą rozpoczęła msza święta w kościele pw. św. Marcina z Tours w Sierakowicach, wziął udział zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski. Podczas przemówienia podziękował inicjatorom upamiętnienia, władzom i mieszkańcom miasta. Podkreślił, że upamiętnienie żołnierzy podziemia niepodległościowego w Sierakowicach wpisuje się w misję Instytutu Pamięci Narodowej:

W ten sposób utrwalamy pamięć o ważnych wydarzeniach historycznych, które legły u podstaw przetrwania pamięci o bohaterach (...) Upamiętniając żołnierzy i ich dowódcę ppor. Zdzisława Badochę ps. Żelazny stajemy się także instytutem przyszłości narodowej, ponieważ pamięć nierozzerwalnie wiąże się z przyszłością. (...) Jako sierakowiczanie odczuwam dumę i radość z tego, że 5. Brygada Wileńska Armii Krajowej stała się częścią naszej wspólnej historii i ma swoje upamiętnienie w tej pięknej kaszubskiej miejscowości.

Dodał, że pojawienie się partyzantów wileńskich na terenie Sierakowic było sygnałem i znakiem, że walka o wolną i niepodległą Polskę trwa nadal i bez wątpienia przyczyniło się do druzgocącej klęski komunistów w tzw. referendum ludowym. Kaszubi odrzucili system komunistyczny, za co później wzmogły się represje, aresztowania i długoletnie więzienia.

Monument upamiętniający żołnierzy ze szwadronu ppor. Zdzisława Badochy „Żelaznego” usytuowany jest w centrum Sierakowic, powstał dzięki staraniom Instytutu Pamięci Narodowej, władz samorządowych w Sierakowicach i Towarzystwa Upiększania Miasta Kartuz w Gdańsku.

* * *

Żołnierze ppor. Zdzisława Badochy „Żelaznego” 23 maja 1946 r. zajęli Sierakowice kontynuując zbrojny rajd wymierzony w aparat władzy komunistycznej na Pomorzu Gdańskim.

Zdzisław Badocha ps. „Żelazny” (fot. z zasobu IPN)

Zdzisław Badocha „Żelazny” – ppor. cz.w., dowódca 5. szwadronu 5. Brygady Wileńskiej AK w okresie pomorskim.

W czerwcu 1942 r. wstąpił do Armii Krajowej na terenie 23. Ośrodka Dywersyjnego Ignalino-Święciany, gdzie objął dowództwo jednego z patroli dywersyjnych. W maju 1944 r. wstąpił do 5. Brygady Wileńskiej AK. Po jej rozwiązaniu w końcu lipca 1944 r., „ogarnięty” przez wojska sowieckie, został przymusowo wcielony do II Armii ludowego Wojska Polskiego. Zdezercerował z niej już w październiku 1944 r. i dołączył z powrotem do oddziału kadrowego mjr. „Łupaszki” operującego na Białostocczyźnie. W odtwarzanej na początku kwietnia 1945 r. 5. Brygadzie Wileńskiej AK pełnił funkcję dowódcy plutonu w 4. szwadronie por. Mariana Plucińskiego „Mścisława”. Pomimo bardzo młodego wieku (20 lat) dał się poznać jako energiczny, zdecydowany i odważny dowódca pododdziału – dlatego też jesienią 1945 r. dostał awans do stopnia ppor. cz.w. Po rozwiązaniu brygady we wrześniu 1945 r. przez kilka tygodni przebywał u rodziny na Śląsku, po czym wrócił do konspiracji, obejmując dowództwo jednego z pierwszych patroli dywersyjnych odtwarzanej na Pomorzu 5. Brygady. Uczestniczył w wielu brawurowych akcjach w Słupsku, Koszalinie, Białogardzie, Trójmieście, dając dowody opanowania i umiejętności podejmowania szybkich, zdecydowanych decyzji. Od połowy kwietnia 1946 r. ponownie w partyzantce – najpierw jako dowódca kadrowego oddziału 5. Brygady, a następnie 5. szwadronu. Realizując opracowaną przez mjr. „Łupaszkę” koncepcję działań lotnych pododdziałów bojowych, nadał jej swój specyficzny, niezwykle dynamiczny rys. To dowodzony przez niego szwadron wprawiał w prawdziwe osłupienie resort bezpieczeństwa rajdami pełnymi raptownych zwrotów, zasadzek i pościgów, podczas których przemierzał dziennie setki kilometrów (tak jak 19 maja 1946 r.). Sukcesy te znalazły pełne uznanie mjr. „Łupaszki”, który po wręczeniu mu bardzo osobistej nagrody – sygnetu 5. Brygady Wileńskiej – wystąpił do Komendy eksterytorialnego Okręgu Wileńskiego z wnioskiem o nadanie mu Krzyża Virtuti Militari V klasy, uzasadniając to w następujący sposób: „Bardzo odważny, dzielny, pełen inicjatywy, wykazał wielką odwagę osobistą”. Po zranieniu 10 czerwca 1946 r. w potyczce z grupą operacyjną UBP –

MO pod Tulicami nie wrócił już do oddziału. Poległ 28 czerwca 1946 r. w przypadkowym starciu z grupą operacyjną MO ze Sztumu. Miejsce jego pochówku jest nieznane.

Polecamy:

- [publikację dr. hab. Karola Polejowskiego *O Polskę wolną i czystą jak łza. Szwadron 5. Brygady Wileńskiej AK ppor. Zdzisława Badocha „Żelaznego” na terenie powiatu kartuskiego w maju 1946 roku*](#)
- materiały Instytutu Pamięci Narodowej:
 - [Zdzisław Badocha „Żelazny”](#)
 - [Poszukiwania szczątków ppor. Zdzisława Badocha „Żelaznego”](#)
 - [Anna Płońska: *Ni śladu, ni znaku – życie i śmierć „Żelaznego”*](#)
 - [Robert Szczśniak: *Śmierć „Żelaznego”*](#)
 - [Łukasz Borkowski, *Zdzisław Badocha „Żelazny” 1925-1946. Niezłomny z Zagłębia*. Katowice 2020](#)
 - [Łukasz Borkowski, *„Żelazny” od „Łupaszki”. Ppor. Zdzisław Badocha \(1925-1946\)*. Katowice-Warszawa 2017](#)
 - [Rozmowa z Łukaszem Borkowskim, autorem książki o ppor. Zdzisławie Badosze „Żelaznym”](#)
 - [*Wilcze tropy. Zeszyt 5. „Żelazny” – Zdzisław Badocha*, scenariusz Sławomir Zajączkowski, rysunki Krzysztof Wyrzykowski, wkładka historyczna i konsultacja historyczna Kazimierz Krajewski, dr Tomasz Łabuszewski, Warszawa 2016](#)
 - [Polskie powojenne podziemie niepodległościowe 1944-1963 – katalog publikacji IPN 2000-2022](#)
 - IPNtv: Żołnierze Niezłomni – Zdzisław Badocha „Żelazny” (1925 – 1946)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Uroczystości